

(58. 5.)

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG DER COMMISSIE.

(Ingezonden bij brief van 8 September 1903.)

Naar het oordeel der Commissie blijft het te betreuren, dat de taak der Algemeene Rekenkamer in Nederlandsch-Indië niet is vergemakkelijkt door de weinige medewerking welke zij van sommige departementschefs ondervindt.

Waarschijnlijk is hierin sedert verbetering gekomen, omdat de chefs der departementen van algemeen bestuur, in Augustus 1902, namens den Gouverneur-Generaal nogmaals uitdrukkelijk zijn verzocht om de noodige maatregelen te treffen, ten einde aan de klacht der Rekenkamer over gemis aan medewerking in den vervolge te gemoet te komen.

Verslag der Algemeene Rekenkamer in Nederland.

I, II en IV. Wanneer van de overeengekomen voorwaarden is afgeweken, moet zulks aan bijzondere omstandigheden worden toegeschreven welke niet vooraf waren te voorzien.

De ondergeteekende is door de bedenkingen der Rekenkamer tegen de restitutie van boete op gronden van billijkheid niet overtuigd dat het dezerzijds ingenomen standpunt onjuist zou zijn.

V. Enkele dagen na de dagteekening van haar verslag is aan de Algemeene Rekenkamer het volgende medegedeeld:

„De bij Koninklijk besluit van 5 Maart 1894 n°. 7, aan den heer S. L. HUIZER toegekende som van f 20 000 is aan den heer HUIZER uitgekeerd, als belooning voor het ontwerpen van werktuigen en inrichtingen tot het vervaardigen van verpakkingsmiddelen ten behoeve van het debiet van opium in het klein, ten einde eene proef te nemen met de invoering der opiumregie.

„Door den gunstigen uitslag dier proefneming, welke voor een groot deel mag worden toegeschreven aan de door den heer HUIZER ontworpen inrichting der proeffabriek en de toepassing der door hem met zorg gekozen doelmatige werktuigen en verpakkingsmiddelen waren de bezwaren, welke de invoering der regie nog in den weg stonden, voor een belangrijk deel opgeheven. Om tot die invoering te geraken was in de eerste plaats een nieuwe fabriek noodig, die in staat zou zijn om in de behoefte aan opium voor het geheele zeer uitgebreide regiegebied te voorzien. De voor de oprichting daarvan in Indië verzamelde gegevens zijn in handen gesteld van den heer HUIZER, met verzoek om in den geest daarvan een plan voor de nieuwe fabriek met elektrische drijfkracht te ontwerpen en voorts, evenals dat bij de oprichting der proeffabriek had plaats gehad, zijne bemiddeling bij den bouw en de inrichting der definitieve fabriek te verleenen. Zich daartoe bereid verklarende, wées de heer HUIZER er niettemin op dat aan een dergelijke opdracht, behalve het maken van ontwerpen voor den bouw der fabriek, nog andere zeer omvangrijke werkzaamheden verbonden waren, zooals: het ontwerpen der inrichtingen voor de bediening der opiumvulmachines en de hydraulische soldeerpers; van elektrische motoren ook voor de vervaardiging en vulling der tubes; van ovens voor het gieten

van metaal voor de vulling der tubes; voorts het maken van plannen voor de elektrische motoren, zowel voor het drijven der werktuigen, als voor verwarming en verlichting; plannen voor den telephoonaanleg als anderszins. In verband daarmee eischte hij voor zijne bemoeiingen eene som van f 30 000, die dan ook in de begroting der kosten voor de oprichting der nieuwe fabriek is opgenomen, omdat het voor de behoorlijke inrichting daarvan dringend noodig was om gebruik te maken van de ervaring, door den heer HUIZER bij de oprichting en de exploitatie der proeffabriek opgedaan.

„Toen de werktuigen dier proeffabriek waren uitgezonden, had de heer HUIZER toch zijne taak daarmee niet als afgedaan beschouwd, maar is hij daarentegen steeds bedacht geweest op het aanbrengen van verbeteringen bij die werktuigen en de vereenvoudiging der werkmethode. Aan zijne bemoeiingen is het tevens te danken, dat met de oude door de Chineesche pachters toegepaste bereidingswijze der tjandoe is gebroken en de machinale bereidingswijze daarvoor in de plaats is gesteld. Het was steeds het streven van den heer HUIZER door vereenvoudiging van toestellen en van de wijze van werken te geraken tot zuinige bewerking der voor de bereiding benodigde grondstof en besparing van arbeidskrachten om alzoo de minst kostbare wijze van exploitatie te verkrijgen.

„Op grond daarvan kon dan ook in de Memorie van Toelichting van het wetsontwerp betreffende de verhooging der begroting van uitgaven voor het dienstjaar 1898 ten behoeve van de invoering der opiumregie op Java en Madura alsmede op Lombok, worden aangegeekend, dat het als belooning van den heer HUIZER in de raming van kosten opgenomen bedrag van f 30 000 alleszins billijk te achten was, ook omdat daaronder begrepen zou zijn de vergoeding der uit zijne bemoeiingen voortvloeiende kosten van teeken- en schrijfwerk, alsmede de reis- en verblijfkosten verbonden aan de veelvuldige bezoeken, die hij aan hier te lande en in het buitenland gelegen fabrieken zou moeten brengen, zoowel voor de keus van geschikte werktuigen en toestellen, als voor de keuring en beproefing daarvan tijdens de vervaardiging en bij aflevering.

„Toen de voor de invoering der regie vereischte verhooging der Indische begroting van 1898 bij de wet was vastgesteld is de heer HUIZER dan ook gemachtigd om voor de uitvoering der werken voor de oprichting der fabriek de vereischte maatregelen te nemen en de reeds gedeeltelijk door hem voorbereide levering der in de eerste plaats benodigde goederen toe te wijzen.

„Het eerste gedeelte ad f 10 000 der hem toegekende belooning is, krachtens Koninklijk besluit van 5 Januari 1899 n°. 9, uitbetaald, nadat een groot deel der benodigdheden voor den fabrieksbouw was uitgezonden.

„Toen de heer HUIZER in April d. a. v. kwam te overlijden, waren door hem voor de inrichting der fabriek reeds zoodanige maatregelen getroffen, dat de exploitatie van het opiummiddel in eigen beheer voortgezet en geleidelijk uitgebreid kon worden. Daar het belangrijkste deel der aan hem opgedragen taak dus reeds volbracht was, werd de Koninklijke machtiging verzocht en bij besluit van 1 September 1899 n°. 42, verkregen om aan zijne erfgenamen f 10 000 uit te keeren, in mindering van de toegedachte belooning, waarvan het laatste gedeelte tot gelijk bedrag, krachtens Koninklijk besluit van 23 April 1901 n°. 97 aan zijne erfgenamen werd uitgekeerd, nadat alle voor de nieuwe fabriek der opiumregie bestemde werktuigen, in Indië aangebracht en de bouw en inrichting der fabriek als voltooid beschouwd konden worden.

„Voor de meening dat de in het geheel aan den heer HUIZER toegekende belooning zoo bovenmatig hoog is, worden door de Rekenkamer geene gronden aangevoerd. Integendeel mag die belooning alleszins billijk genoemd worden, zoowel op grond van hetgeen met opzicht tot de som van f 20 000 bij de dezerzijdsche missive van 28 April 1894, n°. 40, is aangevoerd, als hetgeen hierboven tot toelichting van de som van f 30 000 is vermeld. In vergelijking met het eerstgemeld bedrag is de laatste som vooral niet te hoog te noemen, niet slechts met het oog op den belangrijk grooteren omvang van het werk, maar vooral omdat de heer HUIZER zich op zoodanige wijze

van zijn taak heeft gekwet, dat het bedrijf van de proeffabriek naar de groote fabriek kon worden overgebracht, zonder dat een oogenblik stagnatie in de werkzaamheden behoefde plaats te hebben, en de geleidelijke uitbreiding van het regiegebied bij het in werking stellen der groote fabriek al aanstonds als verzekerd beschouwd kon worden. Storing in de werkzaamheden door minder zorgvuldige voorbereiding van den fabrieksbouw zou den lande aanzienlijke schade berokkend kunnen hebben. Van zulke schade is nu, dank zij de oordeelkundige wijze waarop de heer HUIZER zich van zijne opdracht heeft gekwet, geen sprake geweest; daarentegen zijn, zooals hierboven reeds is opgemerkt, wel belangrijke besparingen verkregen ten gevolge van het streven van den heer HUIZER om, door vereenvoudiging van machinerieën en werkwijze, de exploitatiekosten der fabriek zoo laag mogelijk te doen zijn."

VII. Eene herziening van de bepalingen betreffende de vergoeding van verblijfkosten aan de ambtenaren van het Technisch Bureau bij het Departement van Koloniën is ter hand genomen.

XI. Onder dagteekening van 11 April j.l. is aan de Rekenkamer medegedeeld, dat vermits aan het slot der omschrijving van de partijen plaat- en stripijzer in het contract is vermeld: „vertegenwoordigende „een totaal gewicht van 36 544 kilogrammen" en vertegenwoordigende een totaal gewicht van

13 386 kilogrammen", deze totaal gewichten voor de betaling tot grondslag van berekening genomen moeten worden.

*Verslag der Algemeene Rekenkamer in
Nederlandsch-Indië.*

§ 1 b. De ondergeteekende deelt in het gevoelen van zijn ambtsvoorganger, uitgedrukt in diens brief aan de Indische Regeering van 21 Januari 1902, waarvan de inhoud in het verslag der Rekenkamer (bladz. 20 en 21) is opgenomen, en is ook van oordeel dat eene wettelijke regeling niet noodig is.

§ 29. Met den wensch der Commissie stemt de ondergeteekende geheel in.

§ 43. De door den directeur van binnenlandsch bestuur gegeven nadere toelichting aangaande de motiveering zijner beschikking is in eene kanteekening op bladz. 53 van het verslag der Indische Rekenkamer over 1900 (Gedrukte Stukken, Zitting 1901—1902 — 97, n°. 3) opgenomen. Die toelichting komt den ondergeteekende evenals den Gouverneur-Generaal voldoende voor.

De Minister van Koloniën,

IDENBURG.